EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2023 06 14
COM(2023) 303 final

KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

Tausioji žvejyba Europos Sąjungoje: dabartinė padėtis ir 2024 m. orientyrai

{SWD(2023) 172 final}

KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

Tausioji žvejyba Europos Sąjungoje: dabartinė padėtis ir 2024 m. orientyrai

1. ĮVADAS

Šiame komunikate pateikiama išsamesnės informacijos apie 2022 m. stebėtą Europos žuvininkystės būklę. Jame taip pat numatomi Komisijos pasiūlymai ir konsultacijos su trečiosiomis valstybėmis dėl 2024 m. žvejybos galimybių. Tikslas – padidinti žvejų atsparumą, paskatinti išteklių atkūrimą siekiant didžiausio galimo tausios žvejybos laimikio (MSY) ir išlaikyti geros būklės išteklių dydį, kuriam esant užtikrinamas MSY lygis.

Šiuo metu peržvejojama gerokai mažiau žuvų išteklių ir žvejai mato, kad tam tikrus išteklius jau kurį laiką valdant taip, kad būtų užtikrinama geresnė jų būklė, gaunama socialinės ir ekonominės naudos. Tačiau dėl didelių degalų kainų gauta nauda sumažėjo, o tai rodo, kad reikia didinti atsparumą, kad ES žvejybos laivynas būtų mažiau priklausomas nuo iškastinio kuro, ir išsaugoti žuvų išteklius. Siekdama spręsti pagrindines problemas ir didinti ES žuvininkystės atsparumą, Komisija, remdamasi **Žuvininkystės ir vandenynų dokumentų rinkiniu**[1], pradėjo visapusišką ir konstruktyvų bendradarbiavimo procesą. Šį bendradarbiavimą ir dialogą labai svarbu tęsti.

Nuo 2022 m. vasario mėn. poveikį ES žuvininkystei keliais būdais daro Rusijos karinė agresija prieš Ukrainą, ypač Juodojoje jūroje. Dėl jos nuolat trikdoma žvejybos veikla ir prekybos srautai, daromas poveikis mokslinėms rekomendacijoms ir tam tikroms deryboms tarptautiniu lygmeniu. Iš to matyti, kad svarbu didinti atsparumą, siekiant užtikrinti apsirūpinimo maistu saugumą Europoje, pasiekti žaliojo kurso tikslus[2] ir imtis tolesnių veiksmų inovacijų ir energetikos pertvarkos srityse, kaip pabrėžta Žuvininkystės ir vandenynų dokumentų rinkinyje.

2. PAŽANGA, PADARYTA SIEKIANT TAUSIOSIOS ŽVEJYBOS EUROPOS SĄJUNGOJE

Tausioji žvejyba reiškia sužvejojamą tokį žuvų kiekį, kuris neviršija išteklių kasmet atkuriamo kiekio. Ištekliai žvejojami tausiai, laikantis MSY, kai faktinio mirtingumo dėl žvejybos (F) ir MSY atitinkančio mirtingumo dėl žvejybos (F_{MSY}) santykis yra ne didesnis kaip 1[3].

Dėl žvejų ir nacionalinių administracijų investicijų ir Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos įsipareigojimo atsakingai valdyti žuvininkystę žvejyba tapo tausesnė ir ES dabar peržvejojama gerokai mažiau išteklių.

2003 m. smarkiai peržvejoti buvo dauguma ES svarbių išteklių ir mirtingumo dėl žvejybos **šiaurės rytų Atlante** mediana buvo 1,68 F_{MSY}. Nuo to laiko šis rodiklis mažėjo ir 2021 m.

---

1 COM(2023) 100 *final*, COM(2023) 101 *final*, COM(2023) 102 *final* ir COM(2023) 103 *final*.

2 COM/2019/640 *final*.

3 Išsami F_{MSY} ir žuvų išteklių biomasės būklės visuose jūrų baseinuose analizė pateikta pridedamo tarnybų darbinio dokumento 1 skirsnyje.

pasiekė mažiausią vertę – 0,76. **Vidužemio ir Juodojoje jūrose** mirtingumo mediana sumažėjo nuo 2,06 F_{MSY} 2003 m. iki 1,7 2020 m.[4], o padėtis pagerėjo, nes, palyginti su ankstesniais metais, dabar turima daugiau išteklių vertinimų rezultatų. Mirtingumas dėl žvejybos labiausiai sumažėjo rytinėje Vidužemio jūros regiono dalyje, po to Juodojoje jūroje ir vakarinėje Vidužemio jūros regiono dalyje. Centrinėje Vidužemio jūros regiono dalyje padėtis pasikeitė nedaug.

Sumažėjus mirtingumui dėl žvejybos, didėja žuvų išteklių biomasė[5]. Dėl to didėja laimikis ir žvejybos pelningumas, o kartu – anglies dioksido efektyvumas (vertinant sužvejotos žuvies kilogramais vienam išmesto anglies dioksido kilogramui). Kaip patikimo valdymo vertės pavyzdį galima paminėti, kad Biskajos įlankoje pirmą kartą pagal bendrą žuvininkystės politiką[6] (BŽP) 2021 m. nebuvo peržvejoti jokie ištekliai. Žuvų populiacijos šiame rajone labai išaugo ir daugiau nei tris kartus viršijo 2003 m. užregistruotą gausumo lygį.

Stebint kvotų panaudojimą ir teikiant suvestinius duomenis apie laimikį, labai svarbios yra laimikio iškrovimo deklaracijos ir pardavimo pažymos. Būtina teikti tikslias ataskaitas, nes jos yra tausiosios žvejybos ir patikimų mokslinių duomenų pagrindas. Nepaisant to, ir toliau kyla sunkumų užtikrinant tinkamą viso laimikio registravimą ir įskaičiavimą į kvotas. Tai lemia trūkumai, susiję su tuo, kaip valstybės narės sveria visus iškrautus žuvininkystės produktus ir tiksliai registruoja juos laimikio registravimo dokumentuose. Tai pasikartojanti Komisijos ankstesniais metais atliktų kelių jūrų baseinų vertinimų išvada. Imdamasi tolesnių su reikalavimų nesilaikymo atvejais susijusių veiksmų, 2022 m. Komisija pradėjo kitą vertinimo ciklą ir pažeidimų nagrinėjimo procedūras, per kurias pareikalavo, kad valstybės narės patvirtintų priemones, kuriomis būtų užtikrintas pranešimų apie laimikį tikslumas.

Šiuo metu išteklių šiaurės rytų Atlante dydžiai vidutiniškai atitinka su mirtingumu dėl žvejybos susijusius BŽP tikslus. Nors 2022 m. padaryta nemaža pažanga siekiant BŽP nustatytų tikslų, reikia didesnės pažangos, ypač Vidužemio ir Juodojoje jūrose.

2.1. 2023 m. žvejybos galimybės

Žvejybos galimybės yra svarbus žingsnis darnaus žuvininkystės valdymo link. Atlanto vandenyne, Baltijos jūroje ir Skagerako bei Kategato sąsiauriuose taikomos žvejybos galimybės daugiausia nustatomos kaip laimikio limitai (vadinami bendrais leidžiamais sužvejoti kiekiais (BLSK)).

Aplinkos būklė Baltijos jūroje ir jos regiono upėse – iš esmės kitokia ir ji toliau daro poveikį žuvų ištekliams ir jų vystymuisi. Šiuo metu **Baltijos jūroje** esama įvairių biologinės įvairovės nykimą lemiančių neigiamų veiksnių. Šiandien tarp šių neigiamų veiksnių paminėtina didelė tarša į jūrą patenkančiomis maisto medžiagomis ir nuolat didelis teršalų

[4] 2021 m. vertė dar nežinoma, nes Bendrosios Vidužemio jūros žvejybos komisijos (GFCM) vertinimai buvo atlikti naudojant iki 2020 m. surinktus duomenis.

[5] Nuo 2003 m.+18 proc. apskritai, +39 proc. šiaurės rytų Atlante, +6 proc. Vidužemio ir Juodojoje jūrose.

[6] 2013 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1380/2013 dėl bendros žuvininkystės politikos.

kiekis. Šią padėtį iš esmės lemia neįgyvendinami ES teisės aktai[7]. Keturi iš dešimties išteklių, kurių vykdoma tikslinė žvejyba (vakarinės dalies silkės, du menkių ištekliai ir lašišos pagrindiniame baseine), nebežvejojami ir gali būti iškraunami tik kaip priegauda. Likusi tikslinė žvejyba vykdoma žvejojant kitas pelagines rūšis (šprotus ir silkes centrinėje Baltijos jūros dalyje, Botnijos įlankoje ir Rygos įlankoje) ir jūrines plekšnes (jų laimikio limitai nustatyti laikantis MSY), taip pat lašišas Botnijos įlankoje ir Suomijos įlankoje (jų laimikio limitai nustatyti laikantis atsargumo principo). Siekiant padėti prastos būklės žuvų ištekliams atsikurti, Baltijos jūros daugiamečiame plane[8] nustatytos visos priemonės, t. y. tikslinės žvejybos sustabdymas, didžiausio rekomenduojamo lygio nesiekiantys BLSK, žvejybos neršto metu neršto vietoje draudimas ir mėgėjų žvejybos ribojimas. Tačiau šių priemonių nepakaks, kad visi žuvų ištekliai galėtų atsikurti, jei valstybės narės visapusiškai netaikys ir neįgyvendins ES teisės aktų. Ministrų deklaracijoje „Mūsų Baltija“ buvo prisiimtas įsipareigojimas visapusiškai įgyvendinti ES teisę. Tai – labai svarbi sąlyga[9].

Veiksmams, kuriais siekiama įveikti problemas, susijusias su neigiamu taršos, eutrofikacijos ir klimato kaitos poveikiu jūrų ekosistemoms, žuvininkystei ir akvakultūrai, pradžią duoda mokslininkų bendruomenės indėlis. Mokslas sudaro sąlygas politikos formuotojams priimti informacija pagrįstus sprendimus ir visapusiškai įgyvendinti ekosisteminį žuvininkystės ir akvakultūros valdymo metodą, kuris yra vienas iš pagrindinių bendros žuvininkystės politikos principų.

Skagerako sąsiaurio ir Atlanto vandenyno vandenyse neigiamas poveikis žuvų ištekliams yra mažesnis ir aplinkos būklė – kitokia. Šiuose jūrų baseinuose darnus 29 išteklių valdymas davė teigiamų rezultatų – 2023 m. pagrindinių verslinės žvejybos sektorių BLSK labai padidėjo.

Dėl išteklių, kuriais dalijamasi su Jungtine Karalyste, pasakytina, kad abi šalys, laikydamosi Prekybos ir bendradarbiavimo susitarime[10] nustatyto termino, susitarė dėl MSY atitinkančių daugumos išteklių, dėl kurių buvo pateiktos rekomendacijos, BLSK. Kalbant apie septynis išteklius, kuriems rekomenduota nustatyti nulinį laimikį, šalys pagal BŽP reglamentą[11] susitarė dėl mažo šešių išteklių laimikio limito, taikytino tik priegaudai, kad būtų išvengta mišriosios žvejybos sustabdymo. Vieno ištekliaus BLSK šalys susitarė stebėti,

---

7 Visų pirma Nitratų direktyva, Miesto nuotekų valymo direktyva, Jūrų strategijos pagrindų direktyva, Vandens pagrindų direktyva, Buveinių ir Paukščių direktyvos, Atliekų pagrindų direktyva, Jūrinių teritorijų planavimo direktyva, Vienkartinių plastikinių gaminių direktyva, Bendros žuvininkystės politikos reglamentas, integruota jūrų politika ir bendra žemės ūkio politika.

8 2016 m. liepos 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/1139, kuriuo nustatomas daugiametis Baltijos jūros menkių, silkių ir šprotų išteklių valdymo ir tų išteklių žvejybos planas.

9 https://commission.europa.eu/system/files/2020-09/ministerial_declaration_our_baltic_conference.pdf.

10 Europos Sąjungos bei Europos atominės bendrijos ir Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės prekybos ir bendradarbiavimo susitarimas, ST/5198/2021/INIT (OL L 149, 2021 4 30, p. 10–2539).

11 2023 m. sausio 30 d. Tarybos reglamento (ES) 2023/194, kuriuo nustatomos 2023 m. tam tikrų žuvų išteklių žvejybos galimybės, taikomos Sąjungos vandenyse žvejojantiems žvejybos laivams ir kai kuriuose Sąjungai nepriklausančiuose vandenyse žvejojantiems Sąjungos žvejybos laivams, taip pat nustatomos 2023 m. ir 2024 m. tam tikrų giliavandenių žuvų išteklių žvejybos galimybės, 51 konstatuojamoji dalis.

remdamosi Tarptautinės jūrų tyrinėjimo tarybos (ICES) rekomendacija dėl BLSK dydžio[12]. Supaprastinti metines konsultacijas ir susitarti dėl tvarkaraščio bei pasiekti priimtiną susitarimą padėjo abiejų šalių diskusijos Specialiajame žuvininkystės komitete[13].

Kalbant apie **išteklius, kuriais dalijasi ES, Norvegija ir Jungtinė Karalystė**, visos trys šalys susitarė nustatyti BLSK pagal rekomendaciją dėl MSY. Kad Šiaurės jūros menkių ištekliai galėtų toliau atsikurti, jos nusprendė toliau taikyti taisomąsias priemones ir nustatė mažesnį, nei nurodyta mokslinėse rekomendacijose, dviejų išteklių, kurie vykdant mišriąją žvejybą sąveikauja su menkių ištekliais, BLSK. Šiaurės jūros atlantinių silkių BLSK buvo nustatyti atsižvelgiant į mokslines rekomendacijas, ir šalys susitarė toliau taikyti laimikio limitus, kad būtų sušvelnintas poveikis išeikvotiems vakarinės Baltijos jūros dalies atlantinių silkių ištekliams. Šalys susitarė 2023 m. peržiūrėti dabartinį Šiaurės jūros atlantinių silkių valdymo modelį ir BLSK nustatymo metodą[14]. Vieninteliu įvertintu **išteklių, kuriais dvišaliu pagrindu dalijamasi su Norvegija**, nustatytas BLSK atitinka MSY lygį[15]. Šiomis aplinkybėmis nukrypimas nuo galiojančių bendrai valdomų išteklių pasidalijimo susitarimų galėtų turėti neigiamą poveikį jų būklei ir kelti pavojų tikslui nustatyti MSY lygį atitinkančius BLSK.

Dėl **plačiai pasiskirsčiusių** atlantinių skumbrių, šiaurinių žydrųjų merlangų ir prie Skandinavijos esančios Atlanto vandenyno dalies atlantinių silkių **išteklių[16]** pakrantės valstybės[17] susitarė nustatyti MSY atitinkančius bendrus BLSK. Tačiau, kadangi pasidalijimo susitarimų nėra, pakrantės valstybių kvotų suma ir toliau viršija bendrą sutartą BLSK. ES laikėsi atsakingo požiūrio, kad nebūtų vienašališkai didinamos dalys, viršijančios paskutines sutartas dalis, tačiau to laikėsi ne visos pakrantės valstybės. Tokia padėtis jau daro neigiamą įtaką šių išteklių tvarumui. Komisija aktyviai diskutuoja su kitomis pakrantės valstybėmis, siekdama sudaryti naujus pasidalijimo susitarimus dėl darnaus išteklių valdymo.

Vidužemio ir Juodojoje jūrose vykdoma daugiarūšė žvejyba ir daugeliu išteklių dalijamasi su trečiosiomis valstybėmis. Kai kurių išteklių žuvų mirtingumas dėl žvejybos priartėjo prie tvaraus lygio – 2020 m. pasiektas septynių išteklių F_{MSY}, tačiau daugelis išteklių vis dar žvejojami viršijant tvarų lygį. Reikia toliau imtis veiksmų, kad būtų mažinamos žvejybos pastangos ir pasiektas MSY tikslas, visų pirma taikant vakarų Vidužemio jūros daugiametį

---

12 Jungtinės Karalystės ir Europos Sąjungos konsultacijų dėl 2023 m. žvejybos galimybių protokolas, https://oceans-and-fisheries.ec.europa.eu/system/files/2022-12/2023-eu-uk-fisheries-consultations_en.pdf.

13 Specialiojo žuvininkystės komiteto posėdžių protokolus žr. https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/relations-non-eu-countries/relations-united-kingdom/eu-uk-trade-and-cooperation-agreement/meetings-eu-uk-partnership-council-and-specialised-committees-under-trade-and-cooperation-agreement/specialised-committee-fisheries_lt.

14 Europos Sąjungos, Norvegijos ir Jungtinės Karalystės konsultacijų dėl žvejybos 2023 m. protokolas, https://oceans-and-fisheries.ec.europa.eu/system/files/2022-12/2023-eu-no-uk-fisheries-consultations_en.pdf.

15 Norvegijos ir Europos Sąjungos konsultacijų dėl žvejybos reguliavimo Skagerako ir Kategato sąsiauriuose 2023 m. užbaigimo protokolas, https://oceans-and-fisheries.ec.europa.eu/system/files/2023-03/2023-eu-norway-skagerrak-fisheries-consultations_en.pdf.

16 https://www.ices.dk/community/groups/pages/wgwide.aspx. Plačiai pasiskirsčiusių išteklių darbo grupė renka ir analizuoja duomenis apie didelius pelaginių rūšių išteklius, taip pat apie kitas plačiai pasiskirsčiusias ir toli migruojančių žuvų rūšis.

17 Atitinkamų išteklių šiaurės rytų Atlante pakrantės valstybės yra Europos Sąjungos valstybės, Jungtinė Karalystė, Norvegija, Islandija, Farerų Salos, Grenlandija ir Rusijos Federacija.

planą[18] („West Med“) ir Bendrosios Vidužemio jūros žvejybos komisijos (GFCM) 2030 m. strategiją[19]. 2023 m. žvejybos galimybės atitinka didelį 2022 m. priimtų priemonių rinkinį.

Kad pagal **vakarų Vidužemio jūros** daugiametį planą iki 2025 m. būtų pasiektas MSY tikslas, žvejybos galimybės[20] nustatomos laikantis valdymo priemonėmis grindžiamo integruoto požiūrio, kuriuo remiantis nustatomas kompensavimo mechanizmas, skatinantis naudoti selektyvesnius žvejybos įrankius ir nustatyti žvejybos draudimo rajonus. Valstybės narės raginamos toliau taikyti šiuo mechanizmu grindžiamas priemones. Be to, Taryba nustatė labiausiai peržvejojamų giliavandenių krevečių didžiausius laimikio limitus ir paliko nepakeistas ūdomis žvejojančių laivų žvejybos pastangų viršutines ribas.

GFCM dedant intensyvias pastangas, kurios remiamos nuoseklia ES pozicija regioninėse žvejybos valdymo organizacijose (RŽVO), buvo priimti svarbūs sprendimai. Visų pirma buvo parengti penki bendros žuvininkystės politikos principais pagrįsti daugiamečiai valdymo planai. Taip buvo patvirtinti didžiausi giliavandenių krevečių Jonijos ir Levanto jūrose bei Sicilijos sąsiauryje laimikio limitai (įskaitant susitarimus dėl europinių jūrinių lydekų) ir didžiausias Alborano jūroje leidžiamas sužvejoti raudonpelekių pagelų kiekis. Susitarta dėl GFCM ilgalaikio Adrijos jūros smulkiųjų pelaginių žuvų išteklių valdymo plano, kuriuo siekiama užtikrinti didelį ilgalaikį MSY atitinkantį laimikį, 2023 m. sumažinti ančiuvių ir sardinių laimikio limitus ir įšaldyti pelaginės žvejybos tralerių ir gaubiamaisiais tinklais žvejojančių laivų pajėgumus. GFCM taip pat toliau įgyvendino Adrijos jūros demersinių žuvų išteklių daugiametį planą, kuriame nustatyta didžiausia dugninės žvejybos tralerių ir sijiniais tralais žvejojančių laivų žvejybos pastangų riba, kad 2026 m. būtų pasiektas visų pagrindinių išteklių MSY tikslas. Ji patvirtino raudonųjų koralų rinkimo apribojimus ir didžiųjų auksinių skumbrių žvejybos tarptautiniuose Vidužemio jūros vandenyse pastangų viršutinę ribą. Kalbant apie Juodosios jūros žuvų rūšis, pagal GFCM planą nustatytas paprastųjų otų BLSK ir Sąjungos autonominė atlantinių šprotų kvota.

ES taip pat susitarė dėl plataus užmojo **europinių upinių ungurių jūrų žvejybos priemonių[21]**, įskaitant draudimo žvejoti jūroje pratęsimą nuo trijų iki šešių mėnesių, kad jis sutaptų su upinių ungurių jauniklių migracija ir subrendusių upinių ungurių plaukimu tarp jūros ir upių. 2023 m. bus vykdoma griežtesnė šių priemonių įgyvendinimo stebėsena. Komisija atidžiai stebės priemonių, nurodytų Komisijos ir kai kurių valstybių narių pasirašytoje bendroje deklaracijoje dėl europinių upinių ungurių išteklių atkūrimo stiprinimo, įgyvendinimo pažangą.

---

[18] 2019 m. birželio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2019/1022, kuriuo nustatomas daugiametis vakarų Vidužemio jūros demersinių išteklių žvejybos valdymo planas ir iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 508/2014.

[19] GFCM 2030 m. tausiosios žvejybos ir akvakultūros Vidužemio ir Juodojoje jūrose strategija, https://www.fao.org/documents/card/en/c/cb7562en.

[20] 2023 m. sausio 30 d. Tarybos reglamentas (ES) 2023/195, kuriuo nustatomos Vidužemio ir Juodojoje jūrose taikomos 2023 m. tam tikrų žuvų išteklių ir žuvų išteklių grupių žvejybos galimybės.

[21] Reglamento (ES) 2023/195 13 straipsnis.

3. ES LAIVYNO PADĖTIS

Valstybės narės privalo užtikrinti, kad laivynai nesiektų nustatytų nacionalinių viršutinių laivų pajėgumo (bendrosios talpos (BT)) ir variklio galios (kW) ribų. Jos turi sumažinti nesubalansuotus laivynų pajėgumus, kasmet teikdamos laivynų biologinio ir ekonominio tvarumo ataskaitas. Jei yra įrodymų, kad esama disbalanso, jos turi per aiškiai nustatytą laikotarpį pateikti veiksmų planus, kaip tai ištaisyti. Bet koks gavus viešąją pagalbą panaikintas pajėgumas negali būti pakeistas.

Nuo 2022 m. laivų skaičius, BT ir variklio galia atitinkamai sumažėjo 0,3, 0,7 ir 0,5 proc. Todėl 2022 m. gruodžio mėn. ES registruotą laivyną[22] sudarė 72 472 laivai, kurių bendroji talpa siekė 1 321 454 GT, o variklio galia – 5 264 658 kW.

Savo 2022 m. ataskaitose valstybės narės nurodo, kad jų laivynų pajėgumai nesiekia viršutinių ribų ir atitinka BŽP reglamento 22 straipsnyje nustatytus reikalavimus. Tačiau susirūpinimą tebekelia duomenų, kuriais grindžiamos nacionalinės ataskaitos, tikslumas bei patikimumas ir tai, ar valstybės narės turi veiksmų planus arba ar jie yra tikslūs. BŽP komunikate[23] Komisija ragina valstybes nares didinti savo žvejybos pajėgumų valdymo skaidrumą ir lankstumą ir sudaryti palankesnes sąlygas galimam nepanaudotų pajėgumų perskirstymui struktūrinėms investicijoms į laivus.

4. SOCIALINĖS IR EKONOMINĖS VEIKLOS REZULTATAI

Vienas pagrindinių ES žvejybos laivyno sąnaudų elementų – energija. Smarkiai pašokusios degalų kainos[24] turėjo didelį poveikį 2022 m. ES žvejybos laivyno socialinės ir ekonominės veiklos rezultatams. Jis buvo patirtas po to, kai dėl COVID-19 protrūkio 2020 m. nutrūko ankstesnės teigiamos ekonominės veiklos rezultatų tendencijos ir dėl Rusijos karinės agresijos prieš Ukrainą sutriko rinkos. Apskaičiuota, kad, degalų kainai padidėjus 10 euro centų, viso ES žvejybos laivyno metinis bendrasis pelnas sumažėja 185 mln. EUR (arba 16 proc., kalbant apie 2020 m. metinį bendrąjį pelną). Keliuose laivyno segmentuose, kuriuose naudojami daug degalų sunaudojantys žvejybos įrankiai, energijos sąnaudos gali sudaryti iki pusės visos iškrautų žuvų vertės.

Todėl ES žvejybos laivynas pirmą kartą nuo 2008 m. patyrė bendrųjų nuostolių. Tačiau 2022 m. vasarą aukščiausią lygį (1,2 EUR už litrą) pasiekusios degalų kainos 2023 m. pirmąjį ketvirtį palaipsniui sumažėjo iki 0,8–0,9 EUR už litrą. Tikimasi, kad esant dabartinėms degalų kainoms ES žvejybos laivynas 2023 m. gali sukurti apie 2,5 mlrd. EUR bendrąją pridėtinę vertę, gauti beveik 300 mln. EUR bendrąjį pelną, padengti savo veiklos išlaidas ir išlaikyti darbo vietas bei atlyginimus 125 000 žvejų. Tai didelis pagerėjimas, palyginti su 2022 m., kai dauguma ES žvejybos laivynų negalėjo padengti savo veiklos išlaidų. Tačiau dabartinėms degalų kainoms išliekant 70 proc. didesnėms už 2021 m. kainas, 2023 m. vidutinis grynasis pelnas būtų labai mažas arba jo visai nebūtų.

---

22 Įskaitant atokiausiuose regionuose veikiantį laivyną.

23 COM/2023/103 *final*.

24 2022 m. – daugiau nei dvigubai, palyginti su 2021 m. vidutinėmis kainomis.

Šių veiklos rezultatų poveikis visuose laivyno segmentuose skiriasi. Apskritai laivyno segmentuose, kurie priklauso nuo tausiai naudojamų išteklių ir kurie padidino savo energijos vartojimo efektyvumą (arba sumažino degalų naudojimo intensyvumą), paprastai pasiekiama geresnių rezultatų ir, nepaisant dabartinių nepalankių ekonominių sąlygų, jų įgulai užtikrinami didesni atlyginimai. Tai rodo **didelius ES žvejybos laivynų socialinius ir ekonominius laimėjimus išteklių išsaugojimo ir energijos vartojimo efektyvumo didinimo srityse**.

Numatoma, kad 2023 m. ES žvejybos laivynas padengs savo veiklos išlaidas ir išlaikys darbo vietas, tačiau jis išliks finansiškai pažeidžiamas. Šį pažeidžiamumą lemia didelis energijos suvartojimo intensyvumas ir priklausomybė nuo iškastinio kuro. Energetikos pertvarkos iniciatyvoje[25] siūlomos kelios priemonės, kuriomis siekiama padėti sektoriui paspartinti energetikos pertvarką ir iki 2050 m. pasiekti poveikio klimatui neutralumo tikslą. Ji apima veiksmus, kuriais siekiama padėti valstybėms narėms kuo geriau panaudoti Europos jūrų reikalų, žvejybos ir akvakultūros fondo[26] (EJRŽAF) teikiamą finansavimą energetikos pertvarkai įgyvendinti.

Siekdama 2022 m. sušvelninti tiesioginius Rusijos karinės agresijos prieš Ukrainą padarinius Europos Sąjungai, Komisija 2022 m. ėmėsi skubių veiksmų, kad paskatintų Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondą[27] (EJRŽF) ir EJRŽAF įgyvendinti paramos kovai su krizėmis priemones[28]. Siekdamos pasinaudoti EJRŽF parama, 14 valstybių narių pakoregavo savo veiksmų programas. Parama gali būti derinama su kitais krizių valdymo priemonių rinkiniais, visų pirma su laikinąja valstybės pagalbos sistema krizės sąlygomis[29], pagal kurią žvejybos ir akvakultūros sektoriaus įmonėms iki 2023 m. pabaigos gali būti skirta iki 300 000 EUR.

5. ĮPAREIGOJIMAS IŠKRAUTI LAIMIKĮ

Vykdant mokslinių tyrimų projektus ir bendradarbiaujant visiems suinteresuotiesiems subjektams įgyta vertingos patirties išmetimo į jūrą valdymo pagal įpareigojimo iškrauti laimikį taisykles ir bendradarbiavimo su suinteresuotaisiais subjektais klausimais. Taip sukaupta daugiau žinių apie (poveikio švelninimo) priemones, laimikio būklę įvairiuose žvejybos rajonuose ir jūrų baseinuose ir apie tai, kaip išvengti nepageidaujamo laimikio naudojant selektyvesnius žvejybos įrankius ar taikant selektyvesnius žvejybos būdus, imantis konkrečiam rajonui skirtų arba konkrečiu laiku taikomų priemonių arba draudžiant žvejoti realiuoju laiku.

Didelę viešąją pagalbą siūlantys **EJRŽF ir EJRŽAF** remia įpareigojimo iškrauti laimikį įgyvendinimą. 2022 m. pabaigoje[30] valstybės narės atrinko 5 160 veiksmų, kuriems iš viso

[25] Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui dėl ES žvejybos ir akvakultūros sektoriaus energetikos pertvarkos, COM(2023) 100 *final*.

[26] Reglamentas (ES) 2021/1139.

[27] Reglamentas (ES) Nr. 508/2014.

[28] Reglamentas (ES) 2022/1278 ir Komisijos įgyvendinimo sprendimas (ES) 2022/500.

[29] Komisijos komunikatas „Laikinoji valstybės pagalbos priemonių, skirtų ekonomikai remti krizės sąlygomis reaguojant į Rusijos agresiją prieš Ukrainą, sistema“, 2022/C 131 I/01.

[30] Vėliau Jūrų reikalų ir žuvininkystės generalinis direktoratas paskelbs 2022 m. EJRŽF įgyvendinimo ataskaitą.

skirta 180,7 mln. EUR EJRŽF lėšų įpareigojimui iškrauti laimikį įgyvendinti (palyginti su 4 762 veiksmais ir 169,2 mln. EUR ankstesniais metais). Dauguma veiksmų buvo siekiama padidinti nepageidaujamo laimikio pridėtinę vertę arba kokybę[31], sumažinti žvejybos poveikį jūros aplinkai ir panaikinti žuvų išmetimą į jūrą[32].

Nepaisant to, valstybių narių veiksmai, skirti įpareigojimo iškrauti laimikį laikymuisi stebėti ir vykdymui užtikrinti, tebėra nepakankami. Nepakankamai sumažinta pagrindinė su įpareigojimu iškrauti laimikį susijusi rizika, pavyzdžiui, neteisėtas ir nedokumentuojamas laimikio išmetimas į jūrą žvejybos jūroje metu. Užkirsti kelią esamoms reikalavimų nesilaikymo paskatoms ir nuo jų atgrasyti reikia vykdant stebėseną ir užtikrinant reikalavimų vykdymą[33]. BŽP reglamente pripažįstama, kad sunku įgyvendinti įpareigojimą iškrauti laimikį vykdant mišriąją žvejybą, kai yra daugiau nei vienos rūšies žuvų, kai tikėtina, kad vykdant tą pačią žvejybos operaciją bus sužvejojama įvairių rūšių žuvų, ir kai yra tokių priemonių kaip kvotų mainai.

Šiuo metu valstybės narės daugiausia taiko tradicinius stebėsenos metodus[34], kurių nepakanka[35]. Neseniai Parlamentas ir Taryba, remdamiesi Komisijos pasiūlymu, susitarė dėl persvarstytos žuvininkystės kontrolės sistemos, pagal kurią visų pirma įpareigojama naudoti nuotolinės elektroninės stebėsenos (REM) priemones. Europos žuvininkystės kontrolės agentūra (EŽKA) padeda valstybėms narėms regioniniu ir nacionaliniu lygmenimis rengti nuotolinės elektroninės stebėsenos bandomųjų projektų veiklos planus ir nustatyti geriausias galimas atitikties stebėsenos strategijas.

Prastas reikalavimų laikymasis, nedokumentuojamas žuvų išmetimas į jūrą ir netinkamas laimikio ataskaitų teikimas kenkia laimikio (iškrauto, nepageidaujamo ir į jūrą išmetamo) duomenų ir teikiamų ataskaitų tikslumui, nuo kurio priklauso mokslinių rekomendacijų kokybė. 2023 m. valstybės narės ir Komisija, bendradarbiaudamos su Žuvininkystės mokslo, technikos ir ekonomikos komitetu (ŽMTEK), siekia peržiūrėti įpareigojimo iškrauti laimikį išimtis ir taip patobulinti duomenis. Be to, Komisija, pasitelkusi į pagalbą Europos klimato, infrastruktūros ir aplinkos vykdomąją įstaigą (CINEA), atliko tyrimą[36], per kurį stebėta, kaip vykdomas valstybių narių žvejybai Baltijos jūroje, Šiaurės jūroje ir Atlanto vandenyno vakarų vandenyse taikomas įpareigojimas iškrauti laimikį. Gerinti stebėseną ir vykdymo užtikrinimą labai svarbu tam, kad būtų užtikrintas laimikio duomenų tikslumas, nes mokslininkai laivų

---

31 EJRŽF reglamento 42 straipsnis.

32 EJRŽF reglamento 38 ir 39 straipsniai.

33 Tai, be kita ko, neteisėtas ir nedokumentuojamas išmetimas į jūrą siekiant išvengti situacijų, kai dėl vienų išteklių tenka stabdyti visą žvejybą, kuo labiau padidinti pelną (atsirenkant geriausias žuvis) ir sumažinti mažos vertės laimikio tvarkymo ir laikymo išlaidas.

34 Pavyzdžiui, inspektavimo jūroje, inspektavimo iškrovimo metu, duomenų analizės ir stebėjimo iš oro.

35 Kelios valstybės narės sutiko dalyvauti EŽKA koordinuojamame bandomajame nuotolinės elektroninės stebėsenos projekte, kad įgytų geriausios su nuotolinės elektroninės stebėsenos kontrole susijusios patirties (po vieną arba du laivus iš kiekvienos valstybės narės). Danija taiko nuotolinės elektroninės stebėsenos priemonę Kategato sąsiauryje omarus žvejojančiame laivyne, o Nyderlandai įgyvendina visapusiškai dokumentais pagrįstos kelių Šiaurės jūroje žvejojančių laivų žvejybos programą. Nė vienas projektas neįgyvendinamas kontrolės ir vykdymo užtikrinimo tikslais.

36 https://op.europa.eu/lt/publication-detail/-/publication/89868cc6-015f-11ec-8f47-01aa75ed71a1.

žurnaluose pateiktus ir pagal duomenų rinkimo sistemą surinktus duomenis[37] naudoja mokslinėms rekomendacijoms pagrįsti. Kaip pabrėžta komunikate dėl BŽP[38], duomenų tikslumas yra labai svarbus atliekant vertinimus, kurie padeda Komisijai nuspręsti, ar ES veiksmai turėtų būti tęsiami, ar koreguojami.

6. PAGRINDINĖS GAIRĖS IR ORIENTYRAI RENGIANT 2024 M. ŽVEJYBOS GALIMYBIŲ PASIŪLYMUS

6.1. Pagrindiniai naujų žvejybos galimybių nustatymo etapai

Komisijos pasiūlymai dėl 2024 m. žvejybos galimybių bus grindžiami ICES ir ŽMTEK mokslinėmis rekomendacijomis, įskaitant su ekosistemomis susijusius aspektus, per tarptautines derybas su trečiosiomis valstybėmis priimtais sprendimais, 2023 m. RŽVO priimtais sprendimais ir socialine bei ekonomine analize.

Į pradinius pasiūlymus Komisija įtrauks kuo daugiau išteklių, atsižvelgdama į tai, kad mokslinės rekomendacijos turi būti pateiktos laiku.

Komisija ragina valstybes nares ir suinteresuotuosius subjektus mokslines rekomendacijas įvertinti, kai tik jos bus viešai paskelbtos. Suinteresuotieji subjektai taip pat gali teikti rekomendacijas per patariamąsias tarybas, nacionalines valdžios institucijas ir individualiai.

Nuo spalio mėn. Komisija rengs įvairias konsultacijas su Jungtine Karalyste, Norvegija ir kitomis pakrantės valstybėmis ir sieks jas užbaigti laiku, kad rezultatus būtų galima aptarti gruodžio mėn. vyksiančiame Tarybos posėdyje.

Siekdama užtikrinti, kad bendri ištekliai būtų žvejojami tausiai, Komisija ne tik nustatys žvejybos galimybes, bet ir visus metus dės pastangas, kad būtų pasistūmėta į priekį siekiant susitarimų dėl plačiai pasiskirsčiusių išteklių pasidalijimo su trečiosiomis valstybėmis, su kuriomis tokių susitarimų dar nėra sudaryta.

6.2. Žvejybos įvairiuose jūrų baseinuose galimybių nustatymas

Kalbant apie **Baltijos jūros, Skagerako ir Kategato sąsiaurių ir Atlanto vandenyno išteklius**, kuriuos valdo vien tik ES, Komisija pasiūlys MSY atitinkančias kvotas, kai bus pateikta tokia rekomendacija. Jei valdymo planuose numatyta galimybė lanksčiai nustatyti laimikio limitus, Komisija gali pasiūlyti geros būklės ištekliams taikyti viršutinį MSY verčių intervalą su sąlyga, kad mokslinėse rekomendacijose nurodyta, jog tai būtina siekiant visų pirma su mišriąja žvejyba susijusių daugiamečių planų tikslų. Tais atvejais, kai mokslinėse rekomendacijose nurodytas nulinis išteklių laimikis arba išteklių biomasė sumažėjo tiek, kad ištekliai nesiekia saugios ribos, Komisija siūlys tuos išteklius atkurti taikant kiekviename daugiamečiame plane nustatytas taisomąsias priemones. Daugiausia pastangų bus dedama

[37] Reglamentas (ES) 2017/1004.

[38] Komisijos komunikatas Europos Parlamentui ir Tarybai „Bendra žuvininkystės politika šiandien ir rytoj: žuvininkystės ir vandenynų paktas, kuriuo siekiama darnaus, mokslo žiniomis grindžiamo, novatoriško ir įtraukaus žuvininkystės valdymo“, COM/2023/103 *final*.

tam, kad būtų kuo greičiau išsamiai pagal MSY kriterijų moksliškai įvertinti kiti svarbūs ištekliai.

Kalbant apie įpareigojimą iškrauti laimikį, pažymėtina, kad Komisija atitinkamais atvejais ICES rekomendacijas taikys be *de minimis* arba dideliu išgyvenamumu grindžiamų išimčių. Komisija taip pat įvertins valstybių narių pažangą įgyvendinant dabartines priegaudos mažinimo priemones, kurios taikomos kartu su tik neišvengiamai priegaudai taikomais BLSK, patvirtintais siekiant sušvelninti situacijas, kai dėl vienų išteklių gali tekti stabdyti visą žvejybą.

Komisija planuoja, jei įmanoma, pereiti prie tik ES ištekliams taikomos daugiamečių BLSK sistemos. Tai padidins ES žvejybos įmonių veiklos efektyvumą ir su ištekliais, atrinktais glaudžiai konsultuojantis su valstybėmis narėmis, suinteresuotosiomis šalimis ir ICES, susijusį nuspėjamumą. Valstybių narių prašoma išvardyti prioritetinius išteklius, dėl kurių jos rekomenduoja nustatyti dvejų metų BLSK. Atlikusi vertinimą, Komisija paprašys ICES įvertinti nustatytus išteklius:

(i) pagal ICES daugiamečių rekomendacijų kriterijus,
(ii) atsižvelgiant į daugiamečių rekomendacijų įgyvendinamumą ir
(iii) atsižvelgiant į galimą tokių daugiamečių rekomendacijų poveikį.

Kalbant apie bendrus išteklius, valdomus kartu su **Jungtine Karalyste, Norvegija ir kitomis pakrantės valstybėmis**, ES ir toliau savo poziciją grįs geriausiomis turimomis mokslinėmis rekomendacijomis, siekdama nustatyti žvejybos galimybes, atitinkančias MSY. ES vykdys tolesnę veiklą, susijusią su bendrais ES ir Jungtinės Karalystės įsipareigojimais Specialiajame žuvininkystės komitete, siekdama užtikrinti tausią bendrų išteklių žvejybą ir valdymą. Ji imsis tolesnių veiksmų įgyvendinant panašius trišalius – ES, Jungtinės Karalystės ir Norvegijos – įsipareigojimus ir įsipareigojimus, kuriais siekiama tvarių ir visapusiškų pakrantės valstybių išteklių pasidalijimo susitarimų. Šis darbas yra bendros žuvininkystės politikos išorės aspekto dalis ir yra susijęs su maždaug 70 proc. visų šiaurės rytų Atlante nustatytų BLSK. Komisija stengsis pagerinti bendradarbiavimą ir šių konsultacijų aplinką.

Kalbant apie **Vidužemio ir Juodąją jūras**, labai svarbu, kad valstybės narės toliau siektų vakarų Vidužemio jūros daugiamečio plano ir 2030 m. strategijoje nustatytų GFCM tikslų. Komisija ragina valstybes nares įgyvendinti papildomas priemones pagal EJRŽAF programas. Kadangi tai yra paskutiniai daugiamečio plano įgyvendinimo pereinamojo laikotarpio metai, pasiūlymu dėl žvejybos galimybių bus siekiama užtikrinti, kad, laikantis holistinio požiūrio, visų išteklių MSY tikslas būtų visapusiškai įgyvendintas ne vėliau kaip 2025 m. sausio 1 d. Visų pirma jame turėtų būti nustatytos turimos valdymo priemonės ir kompensavimo mechanizmas, kad būtų pagerintas žvejybos įrankių selektyvumas ir geriau taikomas draudimas žvejoti tam tikruose rajonuose. Daugiamečio plano įgyvendinimą kasmet vertina ŽMTEK. Be to, Komisija pradėjo darbą, susijusį su kiekvienu tvarumo aspektu, kad 2024 m. liepos mėn. galėtų pateikti plano rezultatų ir poveikio atitinkamiems ištekliams ir žvejybai ataskaitas.

Pasidalijamasis išteklių valdymas taip pat būtinas siekiant užtikrinti tvarumą tarptautiniuose vandenyse ir vienodas sąlygas Vidužemio ir Juodojoje jūrose. Šiuo tikslu į pasiūlymą dėl 2024 m. žvejybos galimybių bus įtrauktos priemonės, grindžiamos jau galiojančiomis GFCM priemonėmis, ir papildomos priemonės, kurios turi būti priimtos lapkričio mėn. vyksiančiame GFCM metiniame susitikime. Kalbant apie Juodosios jūros žuvų rūšis, Komisija, atsižvelgdama į metiniame susitikime priimtinas priemones, pasiūlys paprastųjų otų BLSK ir kvotas, taip pat atlantinių šprotų BLSK ir kvotas.

Vidužemio ir Juodojoje jūrose padaryta pažanga turi būti tęsiama ir paspartinta 2023 m. spalio 3–4 d. Maltoje vyksiančioje GFCM aukšto lygio konferencijoje. Visos valstybės narės turi toliau imtis veiksmų, kad užtikrintų išteklių tvarumą, nes tai yra atsparaus žvejybos sektoriaus pagrindas, ir apsaugoti šių jūrų baseinų ekosistemas.

Atsižvelgdama į poreikį gerinti **europinių upinių ungurių** apsaugą, Komisija ne tik atidžiai stebi 2023 m. žvejybos galimybių įgyvendinimą ir vertina, kokias priemones jūrų vandenims taikyti 2024 m., bet ir ragina valstybes nares pagal Ungurių reglamentą tobulinti upinių ungurių išteklių valdymo planus, laikantis savo aplinkosaugos srities įsipareigojimų[39]. Kadangi upinių ungurių mirtingumas vidaus vandenyse yra didelis ir reikia imtis skubių taisomųjų veiksmų, siekiant sudaryti vienodas sąlygas, svarbu sustiprinti priemones ir vidaus vandenyse. GFCM šiuo metu rengia būsimus ilgalaikius valdymo planus, visų pirma europinių upinių ungurių ir didžiųjų auksinių skumbrių, kuriems skirtos dabartinės priemonės baigia galioti 2023 m.

7. IŠVADA

2022 m. ES žvejybos tausumas padidėjo. Tačiau padėtis išlieka sudėtinga Baltijos jūroje, kurioje dėl įvairių neigiamų veiksnių mažėja kai kurie anksčiau svarbūs versliniai ištekliai. Klimato kaita daro poveikį žmogaus veiklai, neigiamų veiksnių intensyvumui ir kai kuriems būklės aspektams bei jų sąsajoms. Norint ištaisyti padėtį Vidužemio ir Juodojoje jūrose, reikia imtis daugiau veiksmų ir veikti ryžtingiau.

Komisijos pasiūlymais dėl 2024 m. žvejybos galimybių bus siekiama sudaryti sąlygas ištekliams atsikurti, o tvarų lygį pasiekusiems žuvų ištekliams – sutvirtėti. Taip bus padidintas žvejų atsparumas. Svarbu, kad valstybės narės toliau įgyvendintų ES teisės aktus, o Komisija toliau dėtų pastangas, kad būtų šalinami kiti neigiamą poveikį žuvų ištekliams darantys veiksniai. ES kovoja su jūros tarša įgyvendindama įvairias teisėkūros ir politikos iniciatyvas pagal platesnę Nulinės taršos veiksmų plano sistemą[40].

Kaip nurodyta Žuvininkystės ir vandenynų dokumentų rinkinyje, dabar turime su didesniu ryžtu siekti, kad mūsų jūrų rajonai ir Europos žuvininkystė būtų pritaikyti ateičiai. Klestintis

[39] COM(2023) 102.

[40] Tarp šių iniciatyvų – jūrą teršiančių šiukšlių, povandeninio triukšmo, maisto medžiagų ir teršalų ribų nustatymas pagal Jūrų strategijos pagrindų direktyvą ir priemonių, skirtų jų laikymuisi užtikrinti, įgyvendinimas. COM/2021/400 *final*.

žuvininkystės sektorius yra labai svarbus norint išsaugoti Europos pakrančių bendruomenes ir valdyti perėjimą prie tvaresnių maisto sistemų.

Komisija ragina valstybes nares, patariamąsias tarybas, suinteresuotuosius subjektus ir visuomenę iki 2023 m. rugpjūčio 31 d. pateikti atsiliepimų apie šį komunikatą.

NUMATOMAS DARBŲ GRAFIKAS[41]

Kada?	**Kas?**
2023 m. gegužės–lapkričio mėn.	ICES mokslinės rekomendacijos
2023 m. birželio mėn. – rugpjūčio mėn. pabaiga	Viešos konsultacijos dėl komunikato
2023 m. rugpjūčio mėn. pabaiga	Komisija priims pasiūlymą dėl žvejybos Baltijos jūroje galimybių
2023 m. spalio–gruodžio mėn.	Kasmetinės konsultacijos dėl žvejybos galimybių su Jungtine Karalyste, su Jungtine Karalyste ir Norvegija, taip pat su Norvegija
2023 m. rugsėjo mėn. vidurys	Komisija priims pasiūlymą dėl žvejybos Vidužemio ir Juodojoje jūrose galimybių
2023 m. spalio mėn.	Tarybos posėdis dėl žvejybos Baltijos jūroje galimybių Pakrantės valstybių konsultacijos dėl plačiai pasiskirsčiusių išteklių šiaurės rytų Atlante
2023 m. spalio mėn. pabaiga	Komisija priims pasiūlymą dėl žvejybos Atlanto vandenyne ir Šiaurės jūroje galimybių
2023 m. lapkričio 7–11 d.	GFCM metinis susitikimas
2023 m. gruodžio 1 d.	ŽMTEK išteklių vertinimas ir rekomendacijos dėl valdymo
2023 m. gruodžio mėn.	Tarybos posėdis dėl žvejybos Atlanto vandenyne ir Šiaurės jūroje galimybių Tarybos posėdis dėl žvejybos Vidužemio ir Juodojoje jūrose galimybių

[41] ES vandenų ir tam tikrų ES nepriklausančių vandenų išteklių, kuriuos valdo RŽVO, žvejybos galimybės priimamos po metinio RŽVO susitikimo, peržiūrint Tarybos reglamentą, kuriuo nustatomos žvejybos galimybės.